

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології
Факультет № 6

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни навчальної дисципліни
«Методика розслідування окремих видів злочинів»
вибіркових компонент освітньої програми першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
081 Право (Правозастосування)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 11 від 21 грудня 2023р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 12 від 20 грудня
2023р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол № 11 від 20 грудня 2023р.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету №6 ХНУВС (протокол від 04 грудня 2023 року № 12).

Розробники:

Професор кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології, факультету № 6, доктор юридичних наук, професор Корж В.П.

Рецензенти:

Професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор юридичних наук., професор Храмцов О.М.

Професор кафедри криміналістики та судової експертизи, факультету №1, доктор юридичних наук, професор Юхно О.О.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Денна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Література, сторінки	Вид контролю
	Всього	з них:						
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота		
Семестр № 6								
Тема № 1. Криміналістична методика розслідування злочинів	10	2	2			6		
Тема № 2. Криміналістична характеристика злочинів	10	2	2			6		
Тема № 3. Тактичні засади організації розслідування злочинів.	12	2	2			8		
Тема № 4. Розслідування вбивств	26	4	6			16		
Тема № 5. Методика розслідування крадіжок	26	4	6			16		
Тема № 6. Розслідування корисливих насильницьких злочинів.	26	2	2			16		
Тема № 7. Розслідування злочинів у сфері економічної діяльності	30	4	8			18		
Тема № 8. Розслідування корупційних злочинів	20	6	6			8		
Тема № 9. Методика розслідування дорожньо-транспортних подій (ДТП)	16	2	4			10		
Тема № 10. Розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.	22	2	4			16		
Тема № 11. Методика розслідування порушення встановлених	16	2	4			10		

законодавством вимог пожежної безпеки								
Всього за семестр	210	34	46			130		залік

1.2. Заочна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Література, сторінки	Вид контролю	
	Всього	з них:						
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття			Самостійна робота
Семестр № 6								
Тема № 1 Криміналістична методика розслідування злочинів . Криміналістична характеристика злочинів	42	1	1			44		
Тема № 2. Криміналістична характеристика злочинів	42	1	1			44		
Тема № 4 Розслідування вбивств	42	2	2			46		
Тема № 6. Розслідування корисливих насильницьких злочинів.	42	2	4			50		
Тема № 10. Розслідування злочинів, пов’язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.	42	2	4			50		
Всього за семестр № 6	210	8	12			190		залік

3. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1 Криміналістична методика розслідування злочинів .

Семінарське заняття.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичне вчення - криміналістичну методику розслідування злочинів як самостійну частину загальної теорії криміналістики, заключний розділ криміналістики, який синтезує положення криміналістичної техніки і криміналістичної тактики.

Кількість годин – 2 год денна форма, 1 год. заочна форма навчання.

Навчальні питання:

1. Історичні аспекти розвитку вчення про криміналістичну методику розслідування злочинів
2. Предмет методики, її завдання, структура, джерела.
3. Інформаційно – теоретичні та методичні основи криміналістичної методики розслідування злочинів.
4. Окрема методика розслідування злочинів.
5. Проблеми формування нових методик розслідування злочинів

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід показати генезис розвитку вчення про криміналістичну методику розслідування злочинів як самостійну частину загальної теорії криміналістики, заключний розділ криміналістики, який синтезує положення криміналістичної техніки і криміналістичної тактики. Застосовуючи метод структурно-функціонального аналізу розкрити поняття криміналістичної методики розслідування злочинів як наукової категорії в наукових працях О.Н. Колесніченка, Р.С. Белкіна, М.П. Яблокова, В.П. Лаврова, В.А.Образцова інших.

Відповідаючи на друге питання потрібно розглянути дискусійні питання щодо поняття криміналістичної методики розслідування злочинів, її завдання, структура, джерела. При цьому розкрити сутність загальної частини криміналістичної методики розслідування злочинів і окремої методики розслідування.

У межах третього питання спочатку потрібно визначити інформаційні теоретичні основи криміналістичної методики розслідування злочинів, методичні рекомендації щодо розслідування окремих видів злочинів. Завершуючи розкриття даного питання потрібно констатувати, що окрема методика розслідування злочинів це своєрідна особлива частини криміналістичної методики, яка охоплює її основний зміст і є підсумковим елементом криміналістики в цілому

Розкриваючи четверте питання, слід вказати, що суттєві прогалини і недоліки чинного кримінального і кримінального процесуального законодавства негативно впливають на формування нових методик розслідування злочинів

Теми для рефератів:

1. Історія розвитку криміналістичного вчення про криміналістичну методику розслідування злочинів
2. Структура криміналістичної методики розслідування злочинів.

3. Криміналістична методика розслідування злочинів - заключний розділ криміналістики.

Література:

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.
4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
5. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с. (серія» Бібліотека криміналіста»).
6. Корж В.П. Деякі дискусійні питання щодо сучасного розвитку науки криміналістики. Криміналістика і судова експертиза: міжвід .наук. зб.,Київ: вид-во Ліра К. 2018. вип.63. ч.1. с.27-36.
7. Корж В.П. Використання знання криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств на» замовлення». Збірник «Криміналістика та судова експертиза» випуск 64, Київ , 2019, с.241-250.
8. Корж В.П Проблеми удосконалення системи сучасної криміналістики. // Вісник академії адвокатури К., 2012. №1
9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.
10. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

Тема № 2. Криміналістична характеристика злочинів.

Семінарське заняття.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичне вчення - криміналістичну характеристику злочинів як самостійну частину загальної теорії криміналістики, використання

криміналістичної характеристики злочинів у слідчій практиці.

Кількість годин – 2 год денна форма, 1 год. заочна форма навчання..

Навчальні питання:

1. Історичні аспекти розвитку вчення про криміналістичну характеристику злочинів
2. Дискусійні питання щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів та структурних елементів.
3. Теоретичні положення криміналістичної характеристики злочинів.
4. Кореляційні зв'язки між структурними елементами криміналістичної характеристики злочинів,.
5. Спосіб злочину – основний елемент криміналістичної характеристики

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід показати генезис розвитку вчення про криміналістичну характеристику злочинів. Застосовуючи метод структурно-функціонального аналізу розкрити поняття криміналістичної характеристики як наукової категорії в наукових працях О. Н. Колесніченка, Р. С. Белкіна, М. П. Яблокова, В. П. Лаврова, В.А.Образцова інших.

Відповідаючи на друге питання потрібно розглянути дискусійні питання щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів та її структурних елементів і вказати, що вчення про криміналістичну характеристику злочинів, є самостійною частиною загальної теорії криміналістики. При цьому системний характер пояснюється тим, що її елементи знаходяться у тісному взаємозв'язку і взаємодії, утворюючи певну цілісність. Основним елементом криміналістичної характеристики злочинів є спосіб злочину.

У межах третього питання спочатку потрібно визначити джерела криміналістичної характеристики злочинів; розглянути дискусійних питання щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів та кількості її структурних елементів, криміналістичної характеристики конкретних злочинів; визначити поняття криміналістичної характеристики злочинів та її основні структурні елементи, а саме: предмет злочинного посягання, дані про особу злочинця, суб'єктний склад типові способи злочину (кримінально-корупційні технології організованої злочинної діяльності), дані про обстановку вчинення злочину, типові сліди злочину (слідова картина). Завершуючи розкриття даного питання потрібно констатувати, що криміналістична характеристика злочинів є структурним елементом методики розслідування злочинів. дозволяє конкретизувати загальні положення методики розслідування окремих видів злочинів.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати кореляційні зв'язки між

структурними елементами криміналістичної характеристики злочинів: предмет злочинного посягання, дані про особу злочинця, суб'єктивний склад, типові способи злочину, дані про обстановку вчинення злочину, типові сліди.

П'яте питання плану присвячене вивченню способу злочину – основному елементу криміналістичної характеристики злочинів, з'ясуванню його сутності і практики застосування. Знання способу злочину дозволяє встановити особу злочинця, знаряддя злочину. Слід відмітити, що криміналістичні знання про спосіб злочину мають певне наукове і практичне значення.

Теми для рефератів:

1. Історія розвитку криміналістичного вчення про спосіб злочину
2. Сучасний розвиток криміналістичного вчення про спосіб злочину.
3. Поняття способу злочину та його основних елементів .

Література:

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.
4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
5. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с. (серія» Бібліотека криміналіста»).
6. Корж В.П. Деякі дискусійні питання щодо сучасного розвитку науки криміналістики. Криміналістика і судова експертиза: міжвід .наук. зб.,Київ: вид-во Ліра К. 2018. вип.63. ч.1. с.27-36.
7. Корж В.П. Використання знання криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств на» замовлення». Збірник «Криміналістика та судова експертиза» випуск 64, Київ , 2019, с.241-250.
8. Корж В.П Проблеми удосконалення системи сучасної криміналістики. // Вісник академії адвокатури К., 2012. №1
9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

10. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

**Тема № 3. Тактичні засади організації розслідування злочинів.
Семінарське заняття.**

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про поняття, принципи та правила, значення планування розслідування злочинів; криміналістичне вчення про версії, правила їх висунення і перевірки.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Тактичні засади організації розслідування злочинів.
2. Поняття та значення планування розслідування злочинів. Принципи та правила планування. Види планування
3. Криміналістичне вчення про версії. Поняття та види криміналістичних версій.
4. 4Криміналістичні правила побудови, аналізу та перевірки версій.

Методичні вказівки

Перше питання присвячене дискусійним питанням щодо поняття організації розслідування злочинів, форми та етапів, методів розслідування. При цьому системний характер пояснюється тим, що три етапи розслідування знаходяться у тісному взаємозв'язку і взаємодії, утворюючи певну цілісність, основним методом організаційно-управлінської діяльності є планування розслідування, створена система взаємодія слідчого з оперативними та іншими правоохоронними органами, використання допомоги спеціалістів, експертів, засобів масової інформації та громадськості під час розслідування злочинів.

Відповідаючи на друге питання потрібно розглянути поняття планування розслідування злочинів, принципи та правила планування, основні рівні та види планування. Розкрити суть узгодженого планування розслідування слідчо-оперативною групою, календарного планування. Розглянути вимоги до письмової форми планування.

Даючи відповідь на третє питання, слід показати генезис розвитку вчення про криміналістичні версії. Застосовуючи метод структурно-функціонального аналізу розкрити поняття версії як наукової категорії криміналістики, поняття та види криміналістичних версій: слідчі, оперативно - розшукові версії, прокурорські, судові, експертні.

Розкриваючи четверте питання, слід зазначити методи, які використовуються при побудові версій, загальні правила побудови версій,

умовні етапи побудови версій, мету, засоби і послідовність перевірки версій .

Теми для рефератів:

1. Організаційні та тактичні засади взаємодії слідчого з оперативними та іншими правоохоронними органами при розслідуванні злочинів.
2. Організація розкриття та розслідування злочинів .
3. Криміналістичне вчення про версії..

Література:

1. Алексеев О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломеева, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.
4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
5. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с. (серія» Бібліотека криміналіста»).
6. Корж В.П. Деякі дискусійні питання щодо сучасного розвитку науки криміналістики. Криміналістика і судова експертиза: міжвід .наук. зб.,Київ: вид-во Ліра К. 2018. вип.63. ч.1. с.27-36.
7. Корж В.П. Використання знання криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств на» замовлення». Збірник «Криміналістика та судова експертиза» випуск 64, Київ , 2019, с.241-250.
8. Корж В.П Проблеми удосконалення системи сучасної криміналістики. // Вісник академії адвокатури К., 2012. №1
9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.
10. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

Тема № 4. Розслідування вбивств

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну характеристику вбивств, методи розслідування вбивств, з урахуванням слідчої ситуації.

Кількість годин 2 год. очна форма, 2 год. заочна форма навчання.

Навчальні питання:

1. Криміналістична характеристика вбивств.
2. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.
3. Типові слідчі ситуації, слідчі версії та планування розслідування.
4. Тактичні правила огляду місця події, криміналістичні рекомендації огляду трупа.

Методичні вказівки

Відповідаючи на перше питання потрібно вказати на особливості криміналістичної характеристики вбивств, розкрити основні її структурні елементи, а саме: характеристику типових способів вбивств, способів приховання слідів злочину, характеристику особи злочинця, характеристику обстановки місця злочину, характеристику типових слідів вбивства, дані про потерпілого.

Друге питання присвячене процесуальним особливостям початкового етапу розслідування, процесуальним підставам для огляду місця події, дотриманню вимог ст. 237 КПК, ст.214 КПК під час проведення даної невідкладної слідчої дії.

У межах третього питання спочатку потрібно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, висунути версії щодо особи злочинця, способу вбивства і знаряддя злочину. Планування розслідування залежить від конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування і форми розслідування.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати, на основні завдання огляду місця події, криміналістичні рекомендації, пов'язані з виїздом на місце події, тактичні правила огляду місця події, криміналістичні рекомендації огляду трупа, криміналістичні знання типових слідів вбивства, тактичні прийоми виявлення, огляду, фіксації та вилученню матеріальних слідів на місці події.

Теми для рефератів:

1. Криміналістична характеристика вбивств.
2. Криміналістична характеристика вбивств «на замовлення» .
3. Психолого-криміналістичний портрет вбивці.(кілера)

4. Криміналістична характеристика типових способів вбивств.
5. Проблеми криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування вбивств «на замовлення»

Завдання для самостійної роботи: підготувати схеми 1.»Структурні елементи криміналістичної характеристики вбивств» ,№2.»Типові способи вбивств» №3»Типові знаряддя і засоби вбивств», № 4.» Структурні елементи криміналістичної характеристики вбивств « на замовлення»

Семінарське заняття 2

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну характеристику вбивств, методи розслідування вбивств, з урахуванням слідчої ситуації.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Навчальні питання

1. Ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій, призначенню судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз
2. Ситуаційний підхід до тактики негласних (розшукових) слідчих дій.
3. Використання спеціальних знань в методиці розслідуванні вбивств
4. Криміналістична характеристика вбивств. «на замовлення».
5. Особливості розслідування вбивств «на замовлення».

Методичні вказівки

Перше питання присвячене тактиці окремих слідчих (розшукових) дій: обшуку, впізнанню, огляду вилучених речових доказів, допиту свідків, призначенню судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз , з урахуванням конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування вбивства.

У межах другого питання необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування вбивства. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи третє питання, слід вказати на залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді знаряддя вбивства, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз.

Четверте питання присвячене криміналістичній характеристиці вбивств. «на замовлення», необхідно . розкрити основні її структурні елементи: типові

способи вбивств «на замовлення», способи приховування злочину, особливості обстановки місця злочину, типові сліди вбивства. «на замовлення», дані про потерпілого.

У межах п'ятого питання спочатку визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, потім типові версії щодо замовника(організатора) вбивства та виконавця (кілера), викласти основні положення плану розслідування, обставини, що підлягають встановленню. Слідчий , урахуванням конкретної ситуації, визначає тактику невідкладних слідчих дій і негласних (розшукових) слідчих дій, призначення судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз..

Література:

1. Алексеев О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломеева, В. Г. Гончаренко, В. І.Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.
4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
5. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с. (серія» Бібліотека криміналіста»).
6. Корж В.П. Деякі дискусійні питання щодо сучасного розвитку науки криміналістики. Криміналістика і судова експертиза: міжвід .наук. зб.,Київ: вид-во Ліра К. 2018. вип.63. ч.1. с.27-36.
7. Корж В.П. Використання знання криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств на» замовлення». Збірник «Криміналістика та судова експертиза» випуск 64, Київ , 2019, с.241-250.
8. Корж В.П Проблеми удосконалення системи сучасної криміналістики. // Вісник академії адвокатури К., 2012. №1
9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.
10. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-

практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

Семінарське заняття 3

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про методи розслідування вбивств, з урахуванням слідчої ситуації.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Методичні вказівки

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків)хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації та висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування.

Практика розслідування

Кримінальне провадження № 1.

У районний відділ поліції 18 жовтня 2022р. гр. Пасько С.С. повідомив, що він на подвір'ї б. 67 по вул. Цеховській вияв труп співвласника фірми «Вітязь» Крутова В.І . В ході огляду трупа слідчий і судовий експерт виявили пошкодження голови у вигляді слідів вхідного кульового отвору.

- Вивчити сліди злочину, визначити його спосіб,
- *Проаналізувати подію і визначити вид злочину*
- Скласти повідомлення про подію злочину за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину для реєстрації у ЄРДР.
- Визначити невідкладні слідчі(розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії для встановлення особи потерпілого.
- Здійснити процесуальні дії і оперативні заходи для розкриття злочину» по гарячих слідах»,
  - Висунути версії щодо знаряддя злочину
  - Висунути версії щодо мотиву вбивства.
  - Висунути версії щодо особи підозрюваного
  - Скласти план початкового етапу розслідування.
  - Підготувати постанову про призначення судової - медичної

та балістичної експертизи

Кримінальне провадження № 2.

У районний відділ поліції 24 жовтня 2021р. о 23.00 поступило повідомлення з медичної установи про те, що о 20 год. до лікарні була доставлена особа без документів з ножовими пораненнями, якій була надана невідкладна медична допомога, але о 22 год. 45 хв. особа померла.

Вивчити сліди злочину, визначити його спосіб,

- *Проаналізувати подію і визначити вид злочину*
- скласти повідомлення про подію злочину за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.) яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину для реєстрації у ЄРДР.

- Визначити невідкладні слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії для встановлення особи потерпілого.

- Здійснити процесуальні дії і оперативні заходи для розкриття злочину» по гарячих слідах»,

- Висунути версії щодо знаряддя злочину
- Висунути версії щодо мотиву вбивства.
- Висунути версії щодо особи підозрюваного
- Скласти план початкового етапу розслідування.
- Підготувати постанову про призначення судової - медичної

експертизи

Література:

1. Алексеев О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.

2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.

3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломеева, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.

4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).

5. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для

слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с. (серія» Бібліотека криміналіста»).

6. Корж В.П. Деякі дискусійні питання щодо сучасного розвитку науки криміналістики. Криміналістика і судова експертиза: міжвід .наук. зб.,Київ: вид-во Ліра К. 2018. вип.63. ч.1. с.27-36.

7. Корж В.П. Використання знання криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств на» замовлення». Збірник «Криміналістика та судова експертиза» випуск 64, Київ , 2019, с.241-250.

8. Корж В.П Проблеми удосконалення системи сучасної криміналістики. // Вісник академії адвокатури К., 2012. №1

9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

10.Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

Тема № 5. Розслідування крадіжок

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про - криміналістичну характеристику крадіжок, методи розслідування цих злочинів, з урахуванням слідчої ситуації.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Навчальні питання:

1. Криміналістична характеристика крадіжок.
2. Організаційне та криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування крадіжок по «гарячих слідах».
3. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід визначити поняття та джерела криміналістичної характеристики крадіжок , розкрити її структурні елементи. їх кореляційні зв'язки і проаналізувати способи крадіжок як найбільш інформативне джерело у криміналістичній характеристиці.

Відповідаючи на друге питання потрібно розглянути організаційне та криміналістичне забезпечення розслідування крадіжок по «гарячих слідах», основні вимоги, що забезпечать високі результати діяльності слідчої – оперативної групи , визначити тактичні й стратегічні завдання розкриття

крадіжки, вказати на низку організаційні питання, криміналістичні рекомендації, які необхідно вирішити слідчому при підготовці до виїзду на місце події. Необхідно викласти криміналістичну інформацію про особу злочинця, а саме: дані про фізіологічні та біологічні ознаки злочинця та дані щодо кримінальної спеціалізації злочинця, констатувати, що криміналістичне забезпечення розслідування злочинів «по гарячих слідах» включає експрес методи.

Даючи відповідь на третє питання, слід розкрити процесуальні особливості початкового етапу розслідування, процесуальні підстави огляду місця події, дотриманню вимог ст. 237 КПК, ст. 214 КПК під час проведення даної невідкладної слідчої дії.

Теми для рефератів:

1. Криміналістична характеристика крадіжок.
2. Особливості розслідування крадіжок. » по гарячих слідах»
3. Організаційне та криміналістичне забезпечення розслідування крадіжок.

Завдання для самостійної роботи підготувати схеми:

- №1. «Структурні елементи криміналістичної характеристики крадіжок»
- №2. «Типові способи крадіжок»,
- №3 «Тактика окремих слідчих (розшукових) і негласних дій в ситуації, коли особа злочинця не встановлена.»

Семінарське заняття 2

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Навчальні питання:

1. Типові слідчі ситуації, типові версії, планування розслідування.
2. Тактика окремих слідчих (розшукових) дій.
3. Організаційні і тактичні засади взаємодії слідчого з оперативними органами.
4. Використання спеціальних знань у розкритті і розслідуванні крадіжок
5. Особливості розслідування кишенькових крадіжок

Методичні вказівки

У межах першого питання необхідно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, висунути версії щодо особи злочинця, способу, знаряддя злочину. Слід зауважити, що планування розслідування залежить від конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування.

Друге питання присвячене тактиці окремих слідчих (розшукових) дій;

огляду місця події, огляду вилучених речових доказів, допиту потерпілого, допиту свідків, призначенню криміналістичних та інших експертиз , з урахуванням конкретної ситуації,.

Відповідаючи на третє питання необхідно акцентувати увагу на організаційні і тактичні засади взаємодії слідчого з оперативними органами, які, з урахуванням конкретної ситуації відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії, спрямовані на розшук злочинця та розшук викраденого майна.

Розкриваючи четверте питання про використання спеціальних знань у розкритті і розслідуванні крадіжок , слід вказати про залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим криміналістичних та інших експертиз.

П'яте питання присвячене специфічним способам крадіжки - кишеньковим. Слід зазначити, що оперативним працівникам, з урахуванням конкретної ситуації, необхідно визначити низку негласних (розшукових) дії для розкриття зазначеного злочину, а слідчому - методи розслідування кишенькової крадіжки.

Семінарське заняття 3.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків)хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації та висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування

Кримінальне провадження № 1.

У районний відділ поліції о 8 годині ранку 10 вересня 2021р.власник аптеки № 7 Сушенко Р.Л. повідомив про крадіжку лікарських препаратів, яку виявила фармацевт аптеки Рожкова К.Н.

При огляді місця події слідчий встановив, що проникнення до аптеки здійснено шляхом розведення шести металевих прутів на вікні та видавлення вікна. Проводи сигналізації розрізані. Дверцята сейфа деформовані , на них є об'ємні сліди тиску. Із сейфа викрадено 10 пачок «Еленіума», 12 пачок «Феназепам», 3 літри рідини спиртової настоянки. З каси викрадені грошові

кошти в сумі 3200 грн. На одному із осколків скла виявлено слід нашарування пальця й долонної поверхні руки.

- *Проаналізувати сліди, спосіб злочину і скласти повідомлення про подію крадіжки для реєстрації до ЄРДР.*
- *Визначити слідчу ситуацію початкового етапу розслідування,*
- *Висунути версії щодо знаряддя злочину; версії щодо мотиву; версії щодо особи підозрюваного.*
- *Скласти план початкового етапу розслідування.*
- *Скласти постанову про призначення дактилоскопічної експертизи.*

Кримінальне провадження № 2.

Директор фермерського господарства Онищенко А.Т. повідомив районний відділ поліції про те, що 6 жовтня вранці охоронник Гриб М.Л. виявив зламані двері зерносховища і крадіжку зерна. Приблизно було викрадено приблизно 3 тони зерна. В ході огляду місця події слідчий виявив сліди пролому дверей, сліди транспортних засобів, слід ніг людини.

- *Проаналізувати сліди, спосіб злочину .*
- *Скласти повідомлення про подію крадіжки для внесення до ЄРДР.*
- *Визначити слідчу ситуацію початкового етапу розслідування.*
- *Висунути версії щодо знаряддя злочину.*
- *Висунути версії щодо кількості осіб підозрюваного*
- *Скласти план початкового етапу розслідування.*
- *Скласти постанову про призначення трасологічної експертизи.*

Література

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.

4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
5. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с. (серія» Бібліотека криміналіста»).
6. Корж В.П. Деякі дискусійні питання щодо сучасного розвитку науки криміналістики. Криміналістика і судова експертиза: міжвід .наук. зб.,Київ: вид-во Ліра К. 2018. вип.63. ч.1. с.27-36.
7. Корж В.П. Використання знання криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств на» замовлення». Збірник «Криміналістика та судова експертиза» випуск 64, Київ , 2019, с.241-250.
8. Корж В.П Проблеми удосконалення системи сучасної криміналістики. // Вісник академії адвокатури К., 2012. №1
9. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.
10. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

Тема № 6. Розслідування корисливих насильницьких злочинів

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про - криміналістичну характеристику корисливих насильницьких злочинів , методи розслідування цих злочинів, з урахуванням слідчої ситуації

Кількість годин 2 год. очна форма, 2 год. заочна форма навчання.

Навчальні питання:

1. Криміналістична класифікація корисливих насильницьких злочинів.
2. Криміналістична характеристика корисливих насильницьких злочинів.
3. Організаційне та криміналістичне забезпечення розслідування корисливих злочинів по «гарячих слідах».
4. Основні вимоги до висування версій щодо особи підозрюваного.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід показати генезис розвитку вчення про криміналістичну класифікація злочинів. Застосовуючи метод

структурно-функціонального аналізу розкрити поняття криміналістичної класифікації корисливих насильницьких злочинів. характеристики як наукової категорії.

Відповідаючи на друге питання потрібно розглянути дискусійні питання щодо поняття криміналістичної характеристики корисливих насильницьких злочинів та її структурних елементів і вказати, що вчення про криміналістичну характеристику злочинів, є самостійною частиною загальної теорії криміналістики. При цьому системний характер пояснюється тим, що її елементи знаходяться у тісному взаємозв'язку і взаємодії, утворюючи певну цілісність. Основним елементом криміналістичної характеристики злочинів є спосіб злочину.

Даючи відповідь на третє питання, слід розкрити види корисливих насильницьких злочинів, які можуть бути розкритими «по гарячих слідах», основні вимоги, що забезпечать високі результати діяльності слідчої – оперативної групи та визначити тактичні й стратегічні завдання, вказати на низку організаційних питань, криміналістичних рекомендацій, які необхідно вирішити слідчому при підготовці до виїзду на місце події.

У межах четвертого питання потрібно визначити процесуальні методи встановлення особи злочинця «по гарячих слідах.» Слід зазначити й не процесуальні методи встановлення особи злочинця «по гарячих слідах.» При цьому необхідно викласти криміналістичну інформацію про особу злочинця, а саме: дані про фізіологічні та біологічні ознаки злочинця та дані щодо кримінальної спеціалізації злочинця, констатувати, що криміналістичне забезпечення розслідування злочинів «по гарячих слідах» включає експрес методи, інформаційне забезпечення, типові програмування невідкладних слідчих дій.. висування версій щодо вчинення злочину групою осіб та щодо особи підозрюваного.

Теми для рефератів:

1. Особливості розслідування розбійних нападів » по гарячих слідах»
2. Особливості розслідування зґвалтування « по гарячих слідах».
3. Організаційне та криміналістичне забезпечення розслідування грабежів .
4. Організаційне та криміналістичне забезпечення розслідування викрадення людей
5. Організаційне та криміналістичне забезпечення розслідування вимагання .

Завдання для самостійної роботи.

Підготувати схеми:

№ 1.»Структурні елементи криміналістичної характеристики корисливих насильницьких злочинів»,

№2.»Типові способи корисливих насильницьких злочинів»

№3» Криміналістична класифікація корисливих насильницьких злочинів».

Семінарське заняття 2

Навчальні питання:

1. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.
2. Типові слідчі ситуації, типові версії, планування розслідування.
3. Тактика окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій .
4. Використання спеціальних знань у розкритті і розслідуванні корисливих насильницьких злочинів.

Кількість годин 2 год. очна форма, 2 год. заочна форма навчання.

Методичні вказівки

Перше питання присвячене процесуальним особливостям початкового етапу розслідування , процесуальним підставам для огляду місця події, дотриманню вимог ст. 237 КПК, ст.214 КПК під час проведення даної невідкладної слідчої дії.

У межах другого питання спочатку потрібно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, висунути версії щодо особи злочинця, способу, знаряддя злочину. Слід зауважити, що планування розслідування залежить від конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування.

Третє питання присвячене тактиці окремих слідчих (розшукових) дій: обшуку, впізнанню, огляду вилучених речових доказів, допиту свідків, призначенню судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз , з урахуванням конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування корисливих насильницьких злочинів. Необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування корисливих насильницьких злочинів . Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати на залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді знаряддя, засобів корисливих насильницьких злочинів, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим судово-медичної експертизи, криміналістичних та інших експертиз.

Семінарсьен заняття 3.

Методичні вказівки

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків)хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації та висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Кримінальне провадження № 1.

На автодорозі Ізюм – Харків 16 грудня біля 6-ї ранку водій автомобіля «Лексус» Воронов С.Ф. в салоні автомобіля ДЕО № 5643 виявив труп водія з наскрізною вогнепальною раною ший. В ході огляду місця події слідчий встановив, що водієм є фермер господарства «Сади » Буренко С.П.

В ході огляду салону автомобіля було виявлено і вилучено саморобну кулю, пиж у вигляді уривків газети,картонну прокладку. Поблизу автомобіля стріляну папкову гільзу. При допиті потерпілої Буренко Зінаїди встановлено,що її чоловік Буренко Сергій 5.12. о 5 год. ранку виїхав до м. Харкова на завод придбати міні трактор, у нього були грошові кошти:10тис доларів і 60 тисяч гривень. Окрім грошей було викрадено магнітолу, мобільний телефон «Самсунг», персональний комп'ютер.

- *Проаналізувати ситуацію і визначити склад подію злочину.*
- *Скласти повідомлення про подію злочину для реєстрації до ЄРДР.*
- *Визначити ситуацію початкового етапу розслідування.*
- *Висунути версії щодо мотиву і особи злочинців.*
- *Скласти план розслідування,.*
- *Призначити експертизи.*

Кримінальне провадження № 2.

До районного відділу поліції 4 грудня звернулася гр. Бондаренко С.Р. з проханням визволити її 6-ти річного сина Бондаренко Олега, якого захопили рекетири в заручники вимагають викуп 150 тис. доларів. Бондаренко пояснила, що вона власник кафе «Затишок» , 6 вересня незнайомі чоловік телефонували і запропонував « дах» за 1500 дол. в місяць.4 жовтня знову незнайомий чоловік телефонував і пропонував « дах». З 5 жовтня по 4 листопада незнайомі телефонували і погрожували. Запис погроз вона має. 4 грудня злочинці захопили її сина в якості заручника .

- *Проаналізувати ситуацію і визначити склад подію злочину.*
- *Скласти повідомлення про подію злочину для реєстрації до ЄРДР.*
- *Визначити ситуацію початкового етапу розслідування.*
- *Висунути версії щодо мотиву злочину.*
- *Висунути версії щодо особи злочинців,*
- *Скласти план криміналістичної операції по визволенню заручника.*
- *Призначити експертизи*

Література:.

1. Алексеев О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Гордін Л. Я. Слідчо-оперативна група: проблеми створення та діяльності: Монографія . Х. : Вид-во «ФІНН», 2010. 192 с.
3. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник-Х.: хну імені В.Н. Каразіна, 2012. 508с.(серія»Бібліотека криміналіста»)
4. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських Харків:Золоті сторінки, 2017. 216 с. (серія» Бібліотека криміналіста»).
5. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с.. (серія» Бібліотека криміналіста»).
6. егласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с
7. Олішевський О. В. Організація розслідування злочинів в органах внутрішніх справ [криміналістичний аспект] : [моногр.] Харків : Кримінологічна асоціація України; ФОП Ніконова, 2011. 206 с.
8. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія. Х. : Вид. агенція «Апостіль», 2013. 440 с

Тема № 7. Розслідування злочинів у сфері економічної діяльності.

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну класифікацію та криміналістичну характеристику економічних злочинів, методи їх розслідування.

Навчальні питання:

1. Поняття економічних злочинів.
2. Криміналістична класифікація економічних злочинів..
3. Криміналістична характеристика економічних злочинів та її основні елементи
4. Документальні джерела інформації про вчинення економічного злочину.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід визначити криміналістичні ознаки економічних злочинів, розглянути спірні питання щодо поняття економічних злочинів на пріоритетних напрямках економіки.

Відповідаючи на друге питання потрібно вказати на специфіку і особливості зазначених злочинів, їх криміналістичну класифікацію, підстави для класифікації.

У межах третього питання необхідно розкрити поняття та структурні елементи криміналістичної характеристики економічних злочинів. Слід проаналізувати способи і кримінально корупційні технології як найбільш інформативне джерело події злочину, особливості предмета злочинного посягання, дані про особу злочинця, суб'єктний склад обстановку вчинення економічного злочину, типові сліди.

Четверте питання присвячене аналізу документальних джерел інформації про вчинення економічного злочину, криміналістичним рекомендаціям щодо методів дослідження документів за участю спеціалістів і виявленню ознак матеріальної чи інтелектуальної підробки, визначенню об'єктів для експертного дослідження.

Теми для рефератів:

1. Криміналістична характеристика економічних злочинів, вчинених організованими групами.
2. Криміналістична характеристика кримінальних технологій економічних злочинів.
3. Криміналістична характеристика типових слідів економічних злочинів.
4. Криміналістична характеристика обстановки вчинення

економічного злочину.

Завдання для самостійної роботи: підготувати схеми;

№1. «Структурні елементи криміналістичної характеристики економічних злочинів»

№2. «Типові способи економічних злочинів»

№3 «Криміналістична класифікація економічних злочинів»,

№4. «Криміналістична характеристика економічних злочинів, вчинених організованими групами.»

Семінарське заняття 2.

Навчальні питання:

1. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.
2. Ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій, негласних (розшукових) слідчих дій.
3. Використання спеціальних знань при розслідуванні економічних злочинів.
4. Криміналістична характеристика економічних злочинів, вчинених організованими групами.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід визначити процесуальні особливості початкового етапу розслідування (ст.214 КПК), процесуальні підстави огляду і вилученню документальних джерел інформації про вчинення економічного злочину відповідно до вимог ст. 237 КПК, тактичні правила цієї невідкладної слідчої дії.

Відповідаючи на друге питання потрібно вказати, що планування початкового етапу розслідування залежить від слідчих ситуацій. Розкриваючи процес планування розслідування потрібно зазначити коло версій, які підлягають перевірці і потрібно визначити алгоритм окремих слідчих (розшукових) дій і тактику обшуку, огляду службових приміщень, вилучення документів, комп'ютерної техніки. Слід зауважити, що вибір тактичних прийомів залежить від слідчої ситуації; оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

У межах третього питання про використання спеціальних знань при розслідуванні економічних злочинів, слід вказати, що документи є основне джерело доказу злочинної діяльності в сфері економіки. Особливу увагу необхідно приділити питанню залучення спеціалістів до вилучення та огляду документів бухгалтерського обліку. Слід відмітити, що важливу роль а системі

доказів мають висновки експерта.

Даючи відповідь на четверте питання необхідно визначити поняття криміналістичної характеристики економічних злочинів, вчинених організованими групами, розкрити її структурні елементи а саме : види ОЗГ, характеристику кримінальних технологій економічних злочинів, характеристику кримінальних функцій членів ОЗГ, дані про обстановку вчинення економічного злочину, характеристику типових слідів економічних злочинів.

Семінарське заняття 3.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Методичні вказівки

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення до ЄРДР за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків)хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації та висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування.

Кримінальне провадження № 1.

Директор ООО«Корадо» Папков В.В. домовився з керуючим відділенням банку «Фінанси і кредит» Сусло Д.Л. про надання кредиту в сумі 5 млн. гривень.20 лютого Папков надав документи до банку, серед яких був договір-застави майна. Майно фірми під заставу надавалося Папковим у минулому році при одержанні кредиту у відділенні « Приватбанку» на суму1,5 млн. грив., який не було повернено.

- *Проаналізувати ситуацію і визначити склад подію злочину.*
- *Скласти повідомлення про подію злочину для реєстрації до ЄРДР.*
- *Визначити ситуацію початкового етапу розслідування.*
- *Висунути версії щодо мотиву і особи злочинців.*
- *Скласти план розслідування.*
- *Призначити експертизи.*

Кримінальне провадження № 2.

Кленова Т.М. власниця ломбарду « Надія» 2 березня викликала поліцію у зв'язку з тим, що невстановлені особи в ніч на 2 березня проникли через вікно до ломбарду і викрали всі ювелірні вироби, хутра чорнобурки всього на 30 тис. грн.

- *Проаналізувати ситуацію і визначити подію злочину.*
- *Скласти повідомлення про подію злочину для реєстрації до ЄРДР.*
- *Визначити ситуацію початкового етапу розслідування.*
- *Висунути версії щодо мотиву і особи злочинців.*
- *Скласти план розслідування.*

Література:

1. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник-Х.: хну імені В.Н. Каразіна, 2012. 508с.
2. Корж В.П. Криміналістичний аналіз економічних злочинів, вчинених в умовах ринкового господарювання // Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. Вип. 1 (1) 2014 с.46-54
3. Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських. Харків. 2018. 232с. «Бібліотека криміналіста»
4. Корж В.П. Актуальні питання розслідування економічних злочинів // Вісник фінансово-юридичної академії. Ірпінь, 2012. №1
5. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т.В. Варфоломеева, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.
6. Маркус В. О. Криміналістика: Курс лекцій. Навч. посібник. К. : Кондор, 2010. 558 с.
7. Негласні слідчі (розшукові) дії [Текст] : курс лекцій / [Никифорчук Д. Й., Ніколаюк С. І., Поливода В. В. та ін.] ; К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. 124 с.
8. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344
9. Олішевський О. В. Організація розслідування злочинів в органах внутрішніх справ [криміналістичний аспект] : [моногр.] / Олішевський О. В. – Харків : Кримінологічна асоціація України; ФОП Ніконова, 2011. 206 с.
10. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія. Х. : Вид. агенція «Апостіль», 2013. 440 с

Тема № 8. Розслідування корупційних злочинів

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну класифікацію та криміналістичну характеристику корупційних злочинів, визначити методи розслідування корупційних злочинів

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Навчальні питання

1. Поняття корупційного злочину.
2. Криміналістична характеристика корупційних злочинів .
3. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування.
4. Типові слідчі ситуації та основні напрямки розслідування, версії, планування розслідування.
5. Тактика окремих слідчих(розшукових) дій і негласних слідчих(розшукових) дій.
6. Використання спеціальних знань в розслідуванні корупційних злочинів.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід проаналізувати поняття корупційних злочинів вказане у примітці до ст. 45 КК; визначити види і місце корупційних злочинів в системі норм Кримінального кодексу.

Відповідаючи на друге питання потрібно вказати, що криміналістична характеристика корупційних злочинів є важливим структурним елементом методики розслідування зазначених злочинів. При цьому необхідно розкрити основні елементи криміналістичної характеристики корупційних злочинів, а саме: характеристику спеціального суб'єкта; характеристику типових способів корупційних злочинів; дані про специфіку обстановки вчинення корупційного злочину; характеристику типових слідів..

У межах третього питання спочатку потрібно зазначити процесуальні й криміналістичні проблеми ,що мають місце на досудовому розслідуванні. Слід зауважити що процесуальні проблеми розслідування потребують вирішення шляхом удосконалення кримінального процесуального законодавства.

Розкриваючи четверте питання, слід вказати, на обставини,що підлягають встановленню і доведенню. Особливу увагу необхідно приділити питанню типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування одержання неправомірної вигоди (хабара). При цьому планування розслідування здійснюється із урахуванням слідчої ситуації..

Відповідаючи на п'яте питання слід відмітити, що ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій: обшуку, огляду предмета хабара,

огляду вилучених речових доказів, допиту свідків, має важливе значення у вирішенні стратегічних і тактичних завдань розслідування, призначенню криміналістичних та інших експертиз, з урахуванням конкретної ситуації, яка склалася на початковому етапі розслідування. Необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування корупційних злочинів. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи шосте питання, слід вказати на залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді документів, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим криміналістичних та інших експертиз.

Теми для рефератів:

1. Криміналістична характеристика корупційних злочинів.
2. Криміналістичне забезпечення розслідування корупційних злочинів.
3. Криміналістична характеристика типових способів корупційних злочинів.

Завдання для самостійної роботи: підготувати схеми:

№1. «Структурні елементи криміналістичної характеристики корупційних злочинів»

№2. «Типові способи корупційних злочинів»

№3 «Криміналістична класифікація корупційних злочинів».

Семінарське заняття 2.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Методичні вказівки

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення для реєстрації до ЄРДР за криміналістичною формулою: коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.) яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації та висунути версії, скласти план початкового етапу розслідування.

Кримінальне провадження № 1.

Заступник голови міської ради Данилов Л.Д. своїм розпорядженням надав допомогу в сумі 4,5 млн. грн. на розвиток приватній фірмі «Горизонт» за рахунок бюджетних коштів міськради. 22 лютого зазначена сума була перерахована на рахунок власника фірми Приходько С.Т. 23 лютого

Приходько 2,5 млн. грн. перерахував на рахунок фірми сина Данилова , 1 березня, 10 березня, 20 березня, 25 березня Приходько перераховував по 500 тис. грн. на рахунок фірми «Грант». Грошові кошти Приходько отримував готівкою і зник з місця мешкання.

- *Проаналізувати ситуацію і визначити вид злочину і сферу злочинної діяльності;*
- *Скласти подію злочину для реєстрації в ЄРДР;*
- *Скласти план початкового етапу розслідування.*

В ході розслідування встановлено, що приватні фірми «Горизонт» і «Грант» фіктивні. З урахуванням даної ситуації :

- доповнити план розслідування,внести зміни до події злочину
- правильно визначити види економічного й корупційного злочинів, скласти план допиту підозрюваного Данилова;
- визначити види злочинів у діях
- скласти письмове доручення слідчого оперативним органам про розшук і затримання підозрюваного Приходько.

Кримінальне провадження № 2.

Голова селищної ради Дробот П.Г. дав усну вказівку головному бухгалтеру Яресько Т.Т. перерахувати бюджетні кошти селищної ради в сумі 21 тис. грн. за навчання його сина Дробота О.П. за контрактом у ХНУВС. 15січня Яресько зазначені бюджетні кошти були перераховані.

- Проаналізувати ситуацію, визначити види злочинів у діях Дробота П.Г. , Яресько Т.Т.
- Скласти повідомлення про злочин для внесення до ЄРДР
- Висунути версії
- Скласти план початкового етапу розслідування
- Визначити предмет допиту Яресько , скласти план допиту.

Література

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Гора І. Експертне забезпечення досудового розслідування корупційних злочинів Вісник академії адвокатури України, 2016. Вип. 1(35). 47-50с.
3. Колесник В Тактико-криміналістичні аспекти взаємодії слідчих із оперативними підрозділами під час розслідування корупційних злочинів. Вісник академії адвокатури України :, 2016. вип. 1(35). с.59-62

4. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
5. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломеева, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504с.
6. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
7. Корж В Проблемні питання розслідування корупційних виборчих технологій. Вісник академії адвокатури України . 2016. вип. 1(35). с.67-70.
8. Корж В.П. Криміналістичний аналіз економічних злочинів, вчинених в умовах ринкового господарювання // Міжнародний юридичний вісник. Вип. 1 (1) 2014. с.46-54.
9. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції\ Харків: Золоті сторінки, 2017. 216 с. (серія «Бібліотека криміналіста»)
10. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019. 224 с.. (серія «Бібліотека криміналіста»).
11. Мотлях О. І. Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування : Монографія: «Освіта України», 2012. 394 с.
12. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.
13. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

Тема № 9. Розслідування дорожньо-транспортних пригод (ДТП)

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про Криміналістичну характеристику злочинів, пов'язаних із порушенням правил безпеки руху і експлуатації транспорту, визначити методи їх розслідування .

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Навчальні питання

1. Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із порушенням правил безпеки руху і експлуатації транспорту.
2. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування. Обставини, що підлягають встановленню.
3. Типові слідчі ситуації та основні напрямки розслідування, типові версії планування розслідування.
4. Тактика окремих слідчих(розшукових) дій і негласних слідчих(розшукових) дій.
5. Використання спеціальних знань в розслідуванні ДТП.

Методичні вказівки

Відповідаючи на перше питання потрібно вказати, що криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із порушенням правил безпеки руху і експлуатації транспорту є важливим структурним елементом методики розслідування зазначених злочинів. При цьому необхідно розкрити основні елементи криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних із порушенням правил безпеки руху і експлуатації транспорту, а саме: характеристику особи злочинця; характеристику типових способів порушень правил дорожнього руху; дані про специфіку обстановки вчинення ДТП; характеристику типових слідів, дані про особу потерпілого.

У межах другого питання спочатку потрібно зазначити процесуальні й криміналістичні проблеми, що мають місце на досудовому розслідуванні. Слід зауважити що процесуальні проблеми розслідування потребують вирішення шляхом удосконалення кримінального процесуального законодавства. Підлягають встановленню обставини, що підлягають доказуванню.

Розкриваючи третє питання, слід необхідно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування та основні напрямки розслідування, типові версії, криміналістичні правила їх перевірки, планування розслідування. При цьому планування розслідування здійснюється із урахуванням слідчої ситуації, форми розслідування.

Відповідаючи на четверте питання слід відмітити, що ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця дорожньо-транспортної події, огляду транспортних засобів, допиту свідків, освідування водіїв учасників ДТП, слідчого експерименту, призначення експертизи інших. Необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування зазначених злочинів. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи п'яте питання, слід вказати про залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді транспортних засобів, документів, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим судово-медичної, транспортної трасологічної, автотехнічної, криміналістичних та інших експертиз.

Теми для рефератів:

1. Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із порушенням правил безпеки руху і експлуатації транспорту.
2. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних із порушенням правил безпеки руху і експлуатації транспорту по « гарячих слідах».
3. Характеристика типових способів порушень правил безпеки руху і експлуатації транспорту.

Завдання для самостійної роботи: підготувати схеми:

№1. «Структурні елементи криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних із порушенням правил безпеки руху і експлуатації транспорту » ,

№2. «Типові способи порушень правил безпеки руху і експлуатації транспорту».

№3 «Типові сліди ДТП»

Семінарське заняття 2.

Кількість годин 2 год. очна форма навчання.

Методичні вказівки

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення для реєстрації до ЄРДР за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто вчинив злочин (П.І.Б.) яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації та висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування.

Кримінальне провадження № 1.

До відділу поліції 8 вересня о 22 .00 год. надійшло повідомлення про ДТП на перехресті вул.Артема і вул Шевченко. В ході огляду місця події слідчий встановив, що Козак М.О., керуючи власним мотоциклом «Нонда», без державних номерів рухався зі швидкістю 90 км\ год. і здійснив наїзд на пішохода Проценка С.Ю., який переходив перехрестя вул. Артема і вул. Шевченко відповідно дорожнього знака «Перехід». Внаслідок ДТП потерпілий одержав тяжкі тілесні ушкодження , які спричинили смерть .

- Проаналізувати ситуацію та визначити подію злочин.у

- Скласти повідомлення про злочин для внесення до ЄРДР.
- Скласти план початкового етапу розслідування.
- Призначити автотехнічну експертизу.

Література

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504с.
4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник -Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).
5. Корж В Проблемні питання розслідування корупційних виборчих технологій. Вісник академії адвокатури України . 2016. вип. 1(35). с.67-70.
6. Корж В.П. Криміналістичний аналіз економічних злочинів, вчинених в умовах ринкового господарювання // Міжнародний юридичний вісник. Вип. 1 (1) 2014. с.46-54.
7. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції\ Харків:Золоті сторінки, 2017. 216 с.(серія» Бібліотека криміналіста»)
8. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с.. (серія «Бібліотека криміналіста»).
9. Мотлях О. І. Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування : Монографія: «Освіта України», 2012. 394 с.
10. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.
11. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

Тема № 10.: Розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну характеристику злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, визначити методи їх розслідування.

Кількість годин 2 год. очна форма, 2 год. заочна форма навчання.

Навчальні питання

1. Криміналістична класифікація злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.
2. Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, її структурі елементи.
3. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування. Обставини, що підлягають встановленню.
4. Типові слідчі ситуації та основні напрямки розслідування, типові версії, планування розслідування.
5. Тактика окремих слідчих(розшукових) дій і негласних слідчих(розшукових) дій.
6. Використання спеціальних знань в розслідуванні.

Методичні вказівки

Даючи відповідь на перше питання, слід проаналізувати види зазначених злочинів; визначити особливості криміналістична класифікація злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Відповідаючи на друге питання потрібно вказати, що криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, її структурі елементи є важливим структурним елементом методики розслідування зазначених злочинів. При цьому необхідно розкрити основні елементи криміналістичної характеристики цих злочинів, а саме: характеристику особи злочинця; дані про способи злочину; дані про специфіку обстановки вчинення злочину; характеристику типових слідів.

У межах третього питання спочатку потрібно зазначити процесуальні й криміналістичні проблеми, що мають місце на досудовому розслідуванні. Слід зауважити що процесуальні проблеми розслідування потребують вирішення шляхом удосконалення кримінального та процесуального законодавства.

Підлягають встановленню обставини, що підлягають доказуванню.

Розкриваючи четверте питання, слід необхідно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування та основні напрямки розслідування, типові версії, криміналістичні правила їх перевірки, планування розслідування. При цьому планування розслідування здійснюється із урахуванням слідчої ситуації..

Відповідаючи на п'яте питання слід відмітити, про ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, огляду наркотичних засобів, допиту свідків, освідчення підозрюваного, обшуку, впізнання, призначення експертизи інших. Необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування зазначених злочинів. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи шосте питання, слід вказати про залучення слідчим спеціалістів до участі в огляді місця події, огляді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, документів, огляді речових доказів, проведення експертами призначених слідчим судової – наркологічної, хімічної – технологічної експертизи, криміналістичних та інших.

Теми для рефератів:

1. Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.
2. Характеристика типових способів злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Завдання для самостійної роботи: підготувати схеми:

№1. «Структурні елементи криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів»

№2 «Типові сліди злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів».

Семінарське заняття 2.

Кількість годин 2 год. очна форма, 2 год. заочна форма навчання.

Методичні вказівки

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення для реєстрації до ЄРДР за криміналістичною формулою: коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків) хто

вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації та висунути версії , скласти план початкового етапу розслідування.

Кримінальне провадження № 1.

Лейтенант ВБНОН Марчук К.М. одержав інформацію про збут наркотиків гр. Литвином С.П. 12 листопада Марчук К.М. і співробітники ВБНОН під час проведення оперативної операції здійснювали аудіо-відео контроль і затримали Литвина у власному будинку №. 4 по вул. Озерянській біля 20.00 під час продажу за гроші гр. Зюбану В.О. двох пакетів сухої маси рослинного походження зеленого кольору вагою 34,21 гр.

- Проаналізувати ситуацію та визначити подію злочину
- Скласти повідомлення про злочин для внесення до ЄРДР.
- Висунути версії, скласти план початкового етапу розслідування
- Визначити предмет допиту Литвина та скласти план допиту
- Призначити хімічну – технологічну експертизу.

Кримінальне провадження № 2.

Співробітники ВБНОН 8 жовтня приблизно в 13.00 біля зупинки метро «Наукова» затримали гр. Майбороду Ю.Ю. у якого було виявлено і вилучено 20 таблеток «Реланіум» загальною вагою 5 гр., які є психотропною речовиною.

- Проаналізувати ситуацію та визначити подію злочину.
- Скласти повідомлення про злочин для внесення до ЄРДР.
- Висунути версії.
- Скласти план початкового етапу розслідування .
- Визначити предмет допиту Майбороди та скласти план допиту,
- Призначити хімічну експертизу.

Література

1. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.
3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011.504с.

4. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник . Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).

5. Огляд місця події:процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків:Золоті сторінки, 2017. 216 с.(серія «Бібліотека криміналіста»)

6. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с.. (серія» Бібліотека криміналіста»).

7. Мотлях О. І. Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування : Монографія: «Освіта України», 2012. 394 с.

8. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

9. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : 2013. 344с.

10. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія. Х. : Вид. агенція «Апостіль», 2013. 440с.

Тема № 11. Розслідування злочинів про порушення правил пожежної безпеки.

Семінарське заняття 1.

Навчальна мета заняття: сформувати комплексне уявлення про криміналістичну характеристику злочинів про порушення правил пожежної безпеки, визначити методи їх розслідування .

Кількість годин 2 год. очна форма, 2 год. заочна форма навчання.

Навчальні питання:

1. Криміналістична характеристика злочинів про порушення правил пожежної безпеки, її структурі елементи.
2. Процесуальні особливості початкового етапу розслідування. Обставини, що підлягають встановленню.
3. Типові слідчі ситуації та основні напрямки розслідування, типові

версії , планування розслідування.

4. Тактика окремих слідчих(розшукових) дій і негласних слідчих(розшукових) дій.

5. Використання спеціальних знань в розслідуванні.

Методичні вказівки

Відповідаючи на перше питання потрібно вказати, що криміналістична характеристика злочинів про порушення правил пожежної безпеки , її основні елементи є важливим структурним елементом методики розслідування зазначених злочинів.

При цьому необхідно розкрити основні елементи криміналістичної характеристики злочинів про порушення правил пожежної безпеки , а саме: дані про предмет злочинного посягання, характеристику особи злочинця; дані про способи злочину; дані про специфіку обстановки вчинення злочину; характеристику типових слідів.

У межах другого питання спочатку потрібно зазначити процесуальні й криміналістичні проблеми, що мають місце на досудовому розслідуванні. Слід зауважити, що зазначені проблеми розслідування можуть бути вирішені шляхом удосконалення кримінального та процесуального законодавства. Підлягають аналізу і встановленню обставини, що підлягають доказуванню.

Розкриваючи третє питання, необхідно визначити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування та основні напрямки розслідування, типові версії , криміналістичні правила їх перевірки, планування розслідування. При цьому планування розслідування здійснюється із урахуванням слідчої ситуації і форми досудового розслідування.

Відповідаючи на четверте питання слід відмітити, про ситуаційний підхід до тактики окремих слідчих (розшукових) дій. Зокрема, криміналістичні правила огляду місця події, огляду документів, тактичні правила допиту потерпілого, свідків, освідування підозрюваного, обшуку, впізнання, призначення експертиз тощо. Необхідно акцентувати увагу на взаємодію слідчого з оперативними працівниками в ході розслідування підпалу. Оперативні органи, з урахуванням конкретної ситуації, відповідно до вимог ст. 246 КПК за дорученням слідчого проводять деякі негласні (розшукові) слідчі дії.

Розкриваючи п'яте питання, слід вказати про залучення слідчим спеціалістів ДСНС, криміналістів, хіміків, судового медика , інших до огляду місця події, документів, огляду речових доказів, проведення експертами призначених слідчим пожежної - технічної, експертизи, криміналістичних та інших .

Теми для рефератів:

1. Криміналістична характеристика злочинів про порушення правил пожежної безпеки, її структурі елементи.
2. Характеристика типових слідів підпалу..

Завдання для самостійної роботи: підготувати схеми :

№1. «Структурні елементи криміналістичної характеристики злочинів про порушення правил пожежної безпеки»

№2 «Типові способи злочинів про порушення правил пожежної безпеки.

Семінарське заняття 2.

Кількість годин 2 год. очна форма, 2 год. заочна форма навчання.

Методичні вказівки

Скласти повідомлення про подію злочину для внесення для реєстрації до ЄРДР за криміналістичною формулою : коли (дата, час вчинення злочину) де (місце вчинення злочину: вулиця, № будинку, приміщення, місто Харків)хто вчинив злочин (П.І.Б.)яким способом і що стало предметом злочинного посягання, які наслідки злочину.

Визначити слідчі ситуації,висунути версії,скласти план початкового етапу розслідування.

Кримінального провадження № 1.

До відділу поліції 24 вересня о 20 .00 год. надійшло повідомлення про пожежу у будинку 7 по вул. Деповській. В ході огляду місця події слідчий встановив причини пожежі – навмисний підпал будинку Фоменко Ю.П., яка є співмешканкою власника будинку Олійника В.Г.

- Проаналізувати ситуацію та визначити подію злочину
- Скласти повідомлення про злочин для внесення до ЄРДР
- Висунути версії
- Скласти план початкового етапу розслідування
- Визначити предмет допиту Фоменко.
- Скласти план допиту Олійник В.Г.
- Призначити пожежну технічну експертизу.

Література

1. Алексеев О. О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.
2. Гора І. Експертне забезпечення досудового розслідування корупційних злочинів Вісник академії адвокатури України, 2016. Вип. 1(35). 47-50с.

3. Колесник В Тактико-криміналістичні аспекти взаємодії слідчих із оперативними підрозділами під час розслідування корупційних злочинів. Вісник академії адвокатури України :, 2016. вип. 1(35). с.59-62

4. Криміналістика : підручник / [В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2011.

5. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т. В. Варфоломеева, В. Г. Гончаренко, В. І.Бояров [та ін.]. К.: Юрінком Інтер, 2011. 504 с.

6. Корж В.П. Розслідування окремих видів злочинів-навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2012.508с. (серія «Бібліотека криміналіста»).

7. Корж В Проблемні питання розслідування корупційних виборчих технологій. Вісник академії адвокатури України . 2016. вип. 1(35). с.67-70.

8. Корж В.П. Криміналістичний аналіз економічних злочинів, вчинених в умовах ринкового господарювання // Міжнародний юридичний вісник. Вип. 1 (1) 2014. с.46-54.

9. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. Посіб. Для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків:Золоті сторінки, 2017.-216 с.(серія» Бібліотека криміналіста»)

10. Корж В.П. Огляд місця події:процесуальні підстави, криміналістичні рекомендації, тактичні правила. 2-е видання . Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків: 2019 224 с.. (серія» Бібліотека криміналіста»).

11. Мотлях О. І. Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування : Монографія: «Освіта України», 2012. 394 с.

12. Оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.

13. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально-практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. Х. : «Оберіг», 2013. 344 с.